

ОРГАНІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПТНЗ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ

Стаття присвячена питанням розвитку загальноосвітньої діяльності сучасного професійно-технічного навчального закладу аграрного профілю на основі методології інноваційного пошуку. Визначено основні шляхи цієї діяльності у реалізації завдань розвитку освітнього потенціалу учнівської молоді, роль викладача у створенні належних умов функціонування ефективного інноваційного загальноосвітнього середовища.

Ключові слова: *інновація, інноваційна діяльність, інноваційне навчальне середовище, технологія, метод проєктів, проблемне навчання.*

Статья посвящена вопросам развития общеобразовательной деятельности современного профессионально-технического учебного заведения аграрного профиля на основе методологии инновационного поиска. Определены основные пути этой деятельности в реализации задач развития образовательного потенциала учащейся молодежи, роль преподавателя в создании надлежащих условий функционирования эффективной инновационной общеобразовательной среды.

Ключевые слова: *инновация, инновационная деятельность, инновационная учебная среда, технология, метод проектов, проблемное обучение.*

Article is devoted to the development of educational activity of the modern vocational technical school agrarian profile, based on the methodology of innovative search, describes its characteristics. The main ways this activity in accomplishing tasks of development educational potential of pupils, teacher's role in creating right conditions for functioning effective general innovation education environment.

Key words: *innovation, innovation, innovative educational environment, technology, project-based learning, problem-based learning.*

Постановка проблеми. Інноваційний характер професійно-технічної освіти стає найважливішим інструментом у питанні її конкуренції з іншими соціальними інститутами. У сучасній соціально-економічній ситуації не тільки зміст, а й форми, технології навчання набувають важливого значення з метою створення позитивної орієнтації молоді на майбутню професію. Підвищення якості освіти, доступності, ефективності, її безперервний, інноваційний характер, а також зростання професійної мобільності й активності молоді роблять систему освіти важливим фактором забезпечення розвитку суспільства України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна філософська, культурологічна і психолого-педагогічна науки створили значну систему теоретико-практичних знань із питань організації навчально-виховного процесу в навчальних закладах, зокрема професійно-технічної освіти. Комплекс проблем діяльності означеної освітньої галузі розкрито у працях В.Алфімова, Ю.Гільбуха, І.Зязюна, Л.Карамушки, В.Коваля, В.Паламарчук, Г.Сазоненка, А.Сологуба та ін. Питання проектування програм розвитку навчального закладу професійно-технічної освіти, зокрема аграрної, висвітлено в дослідженнях В. Лозовецької, П. Лузана, В. Манька, Л. Нестерової, Н. Ничкало та ін.

Дослідження інноваційних технологій в освіті здійснюються з кінця 50-х років ХХ сторіччя. У вітчизняній практиці термін «інновація в освіті» почав використовуватися лише у середині 80-х років у зв'язку з процесами перебудови радянської освітньої системи. Проблема інноваційної діяльності в освітній сфері присвячено чимало досліджень таких учених, як Л. Ващенко, І. Дичківська, В. Журавльов, О. Козлова, О. Пехота, О. Попова, А. Пригожин, В. Сластьонін, А. Хуторський та інші. Проте незважаючи на значну кількість досліджень у цьому напрямі, й нині відсутні єдині підходи як щодо визначення поняття «освітня інновація», так і щодо класифікації інновацій, орієнтованих на освітні цілі, що мають певні специфічні особливості та властивості.

Метою статті є аналіз основних шляхів розвитку основ інноваційного менеджменту з позицій уточнення категорії «інновації в освіті», а також розробка науково-обґрунтованої класифікації освітніх інновацій у середовищі професійно-технічного навчального закладу (ПТНЗ) аграрного профілю в процесі загальноосвітньої підготовки.

Виклад основного матеріалу. Відсутність системних та комплексних підходів до вирішення окреслених питань не дозволяє: конкретизувати пріоритетні напрями інноваційного розвитку освітньої сфери; розробити «єдиний банк» (базу даних) освітніх інновацій; підвищити ефективність управління інноваціями в освітній сфері, зокрема в організації їх експертизи; запровадити більш раціональні форми фінансування інноваційних проектів у галузі освіти; здійснювати організацію освітніх інновацій тощо.

Інновації в освіті, в першу чергу, повинні бути спрямовані на формування особистості, налаштованої на успіх у будь-якій галузі. Під педагогічними інноваціями слід розуміти певну зміну педагогічної діяльності та управління цією діяльністю через розробку та введення в освітніх установах педагогічних та управлінських нововведень (нового змісту навчання, виховання, управління, способів роботи, організаційних форм тощо). Відповідно розвиток інноваційних процесів є способом забезпечення модернізації освіти, підвищення її якості, ефективності та доступності [3, с. 17].

Під інноваціями в освіті розуміється процес удосконалення педагогічних технологій, сукупності методів, прийомів і засобів навчання. На сьогодні інноваційна педагогічна діяльність є одним з істотних компонентів освітньої діяльності будь-якого навчального закладу, зокрема професійно-технічного. Саме інноваційна діяльність не лише забезпечує основу формування

конкурентоздатності тієї чи іншої установи на ринку освітніх послуг, а й визначає напрями професійного зростання учня, його творчого пошуку.

Метою інноваційної діяльності є якісна зміна особистості учня в порівнянні з традиційною системою. Це стає можливим завдяки впровадженню в навчальну діяльність невідомих практиці дидактичних та виховних програм, що формують новий погляд на процес навчання. Розвиток уміння мотивувати дії, самостійно орієнтуватися в одержуваній інформації, формування творчого нешаблонного мислення, розвиток учнів за рахунок максимального розкриття їх природних здібностей, використовуючи новітні досягнення науки і практики, – основні шляхи інноваційної діяльності, спрямованої на моральне самовдосконалення людини, здатної забезпечувати перетворення всіх існуючих типів практик у суспільстві [2, с. 32].

Інновації у аграрних ПТНЗ упроваджуються безпосередньо в організацію загальноосвітнього процесу, в програми і методики. Розглянемо детальніше деякі з них.

Метод портфоліо – сучасна педагогічна технологія, в основі якої метод автентичного оцінювання результатів освітньої діяльності. Метод ґрунтується на систематизації та аналізі інформації про процес навчання та результати навчальної діяльності. Портфоліо – систематичний і спеціально організований набір доказів, який слугує способом системної рефлексії на власну діяльність та подання її результатів в одній або більше галузях з метою поточної оцінки компетентностей або вектора конкурентоспроможного виходу на ринок праці особистості учня. За видами практико-результативної діяльності у ПТНЗ розрізняють освітнє та професійне портфоліо.

Проектна діяльність та проблемне навчання також ефективно використовуються у загальноосвітній діяльності аграрного ПТНЗ. Розглянемо деякі їх види.

Практико-орієнтовані проекти. Особливість цього типу проектів полягає в попередній постановці чіткого, значимого для учня завдання, що має практичне значення результату, вираженого в матеріальній формі: підготовка журналу, газети, хрестоматії, відеофільму, комп'ютерної програми, мультимедіа-продуктів тощо. Розробка і проведення такого типу проектів вимагає детального опрацювання структури, визначення функцій учасників, проміжних та кінцевих результатів. Для даного виду проектів характерний жорсткий контроль із боку координатора та автора проекту.

Творчі проекти. Їх особливість полягає в тому, що вони не мають заздалегідь визначеної і детально відпрацьованої структури. У творчому проекті викладач (координатор) визначає лише загальні параметри і вказує на оптимальні шляхи вирішення завдань. Необхідною умовою творчих проектів є чітка постановка запланованого результату, значимого для учнів. Специфіка такого проекту передбачає інтенсивну роботу з першоджерелами, документами і матеріалами, зазвичай суперечливими, що не містять готових відповідей. Творчі проекти стимулюють максимальну активізацію пізнавальної активності учнів, сприяють ефективному формуванню навичок і вмінь роботи з

документами і матеріалами, умінь аналізувати їх, робити висновки і узагальнення.

Проблемно-пошукові методи навчання (засвоєння знань, вироблення умінь і навичок) застосовуються в процесі частково пошукової або дослідницької діяльності учнів; реалізуються через словесні, наочні і практичні методи навчання, інтерпретовані щодо постановки і вирішення конкретної проблемної ситуації.

Метод проблемного викладу – метод, за якого викладач, використовуючи різноманітні джерела і засоби, перш ніж викладати матеріал, формулює проблему, пізнавальне завдання, а вже потім, розкриваючи систему доказів, порівнюючи декілька точок зору, різноманітні підходи, вказує на спосіб вирішення поставленого завдання. Учні при цьому стають свідками і співучасниками наукового пошуку.

Проблемне навчання при цьому – це: 1) технологія, спрямована, в першу чергу, на «збудження інтересу». Навчання полягає у створенні проблемних ситуацій, усвідомленні та вирішенні цих ситуацій у ході спільної діяльності учнів і викладача; 2) активне розвиваюче навчання, що ґрунтується на організації пошукової діяльності учнів та виявленні й вирішенні ними реальних життєвих або навчальних протиріч. Фундаментом проблемного навчання є висунення та аналіз проблеми (складного пізнавального завдання, що передбачає теоретичний або практичний інтерес). Можливі три рівні проблемності в навчальному процесі ПТНЗ: проблемний виклад, частково-пошуковий і дослідницький.

Розроблений класифікаційний підхід дозволить практично визначати рівні, масштаби, сфери, ступені змін та наслідків упровадження освітніх інновацій. У сучасних умовах він може слугувати надійним підґрунтям з метою розробки стратегії та тактики розвитку освітньої сфери, зокрема механізмів упровадження освітніх інновацій; здійснення оцінювання їх ефективності та впливу на інші сфери народного господарства, що є основою для обґрунтування напрямів інноваційного фінансування; побудови прогнозів показників інноваційної діяльності сфери освіти тощо. Крім того, методологічний апарат інноваційного керівництва (менеджменту) може стати діючим засобом аналізу, обґрунтування і проектування модернізації освіти в Україні, що є характерною ознакою сьогодення [1, с. 200].

Висновки. Багатоаспектна проблема розвитку та організації інноваційного освітнього середовища в аграрному ПТНЗ не обмежується розглядом лише основних методів, застосовуваних у роботі викладача. Подальшого дослідження потребують питання щодо співвіднесення особистих та системних факторів освітнього середовища з метою максимальної ефективності загальноосвітньої діяльності в ньому; взаємозв'язку освітнього середовища аграрного ПТНЗ і регіональної освітньої політики; системи підготовки педагогічних кадрів з метою розвитку інноваційного освітнього середовища ПТНЗ.

Отже, крім процесу розроблення інновацій в освіті (методики, форм, педагогічних технологій тощо) необхідне також забезпечення їх упровадження,

засвоєння та подальшого супроводу. Перспективами подальших розвідок у даному напрямі є розробка методології організації інноваційних процесів у сфері професійно-технічної освіти та управління ними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Ващенко Л. М. Управління інноваційними процесами в загальній середній освіті регіону : монографія / Л. М. Ващенко. — К. : Тираж, 2005. – 380 с.
3. Сиротинко Г. О. Інноваційний розвиток освіти: проблеми переходу від теорії до практики / Г. О. Сиротинко // Управління школою. – 2005. – № 1. – С. 15-18.

Дата надходження до редакції: 20.03.2014 р.